

**2008 Küresel Krizi Ardından
Post Walrasyan Yeni Neoklasik Makro Uzlaşısı İktisadı**

*2008 Global Recession and Post Walrasian
New Neoclassical Keynesian Consensus*

S. Sevinç Orhan

Pamukkale Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi - İktisat Bölümü

Pamukkale University Faculty of Economics and Administrative Sciences

Department of Economics

sorhan@pau.edu.tr

Ocak 2016, Cilt 7, Sayı 1, Sayfa: 65-84
January 2016, Volume 7, Number 1, Page: 65-84

P-ISSN: 2146-0000

E-ISSN: 2146-7854

İMTİYAZ SAHİBİ / OWNER OF THE JOURNAL
İsmail AKBIYIK
(ÇASGEM Adına / On Behalf of the ÇASGEM)

EDİTÖR / EDITOR IN CHIEF
Doç. Dr. Erdem CAM

İNGİLİZCE DİL EDİTÖRÜ / ENGLISH EDITOR
Bekir SERT

TARANDIĞIMIZ İNDEKSLER / INDEXES
ECONLIT - USA
CABELL'S DIRECTORIES - USA
ASOS İNDEKS - TR
KWS NET LABOUR JOURNALS INDEX - USA
DOAJ - SE

YAYIN TÜRÜ / TYPE of PUBLICATION
PERIODICAL - ULUSLARARASI SÜRELİ YAYIN
YAYIN ARALIĞI / FREQUENCY of PUBLICATION
6 AYLIK - TWICE A YEAR
DİLİ / LANGUAGE
TÜRKÇE ve İNGİLİZCE - *TURKISH and ENGLISH*

PRINT ISSN
2146 - 0000
E - ISSN
2146 - 7854

YAYIN KURULU / EDITORIAL BOARD

Dr. Serhat AYRIM - ÇSGB
Dr. Siddık TOPALOĞLU - ÇSGB
Dr. Havva Nurdan Rana GÜVEN - ÇSGB
Nurcan ÖNDER - ÇSGB
Ahmet ÇETİN - ÇSGB
Doç. Dr. Erdem CAM - ÇASGEM

ULUSLARARASI DANIŞMA KURULU / INTERNATIONAL ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Yener ALTUNBAŞ *Bangor University - UK*
Prof. Dr. Mehmet DEMİRBAĞ *University of Essex - UK*
Prof. Dr. Shahrokh Waleck DALPOUR *University of Maine - USA*
Prof. Dr. Tayo FASHOYIN *Cornell University - USA*
Prof. Dr. Paul Leonard GALLINA *Université Bishop's University - CA*
Prof. Dr. Douglas L. KRUSE *Rutgers, The State University of New Jersey - USA*
Prof. Dr. Özey MEHMET *University of Carleton - CA*
Prof. Dr. Theo NICHOLS *University of Cardiff - UK*
Prof. Dr. Mustafa ÖZBİLGİN *Brunel University - UK*
Prof. Dr. Yıldırım YILDIRIM *The University of New York - USA*
Doç. Dr. Kevin FARNSWORTH *University of York - UK*
Doç. Dr. Alper KARA *University of Loughborough - UK*
Dr. Sürhan ÇAM *University of Cardiff - UK*

ULUSAL DANIŞMA KURULU / NATIONAL ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Ahmet Cevat ACAR *Türkiye Bilimler Akademisi*
Prof. Dr. Yusuf ALPER *Uludağ Üniversitesi*
Prof. Dr. Cihangir AKIN *Yalova Üniversitesi*
Prof. Dr. Mustafa AYKAÇ *Kırklareli Üniversitesi*
Prof. Dr. Mehmet BARCA *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi*
Prof. Dr. Eyüp BEDİR *Gazi Üniversitesi*
Prof. Dr. Vedat BİLGİN *Türkiye Büyük Millet Meclisi*
Prof. Dr. Toker DERELİ *Işık Üniversitesi*
Prof. Dr. Nihat ERDOĞMUŞ *İstanbul Şehir Üniversitesi*
Prof. Dr. Halis Yunus ERSÖZ *İstanbul Üniversitesi*
Prof. Dr. Seyfettin GÜRSEL *Bahçeşehir Üniversitesi*
Prof. Dr. Aşkın KESER *Uludağ Üniversitesi*
Prof. Dr. Tamer KOÇEL *İstanbul Kültür Üniversitesi*
Prof. Dr. Metin KUTAL *Gedik Üniversitesi*
Prof. Dr. Ahmet MAKAL *Ankara Üniversitesi*
Prof. Dr. Sedat MURAT *İstanbul Üniversitesi*
Prof. Dr. Hamdi MOLLAMAHMUTOĞLU *Çankaya Üniversitesi*
Prof. Dr. Ahmet SELAMOĞLU *Kocaeli Üniversitesi*
Prof. Dr. Ali SEYYAR *Sakarya Üniversitesi*
Prof. Dr. Haluk Hadi SÜMER *Selçuk Üniversitesi*
Prof. Dr. İnsan TUNALI *Koç Üniversitesi*
Prof. Dr. Cavide Bedia UYARGİL *İstanbul Üniversitesi*
Prof. Dr. Recep VARÇIN *Ankara Üniversitesi*
Prof. Dr. Nevzat YALÇINTAŞ *Emekli Öğretim Üyesi*
Prof. Dr. Erinç YELDAN *Bilkent Üniversitesi*
Prof. Dr. Engin YILDIRIM *Anayasa Mahkemesi*

Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler ve bu konudaki sorumluluk yazar(lar)ına aittir.
Yayınlanan eserlerde yer alan tüm içerik kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

All the opinions written in articles are under responsibilities of the authors.
The published contents in the articles cannot be used without being cited.

2008 Küresel Krizi Ardından Post Walrasyan Yeni Neoklasik Makro Uzlaşı İktisadı

2008 Global Recession and Post Walrasian New Neoclassical Keynesian Consensus

S. Sevinç Orhan¹

Öz

2008 küresel resesyonunun ardından, keynesyen toplam talep politikaları, başta FED olmak üzere, merkez bankaları, küresel oyuncular ve yerleşik iktisat çevreleri tarafından oldukça sık anılmaktadır. Bu çalışmada, iktisat yazınında "keynesyen devrim" olarak anılan neoklasik sentez keynesyen yaklaşımda, keynesyen ve neoklasik iktisat arasındaki bağlantı sorgulanmaktadır. Bu amaçla, çalışmada, öncelikle keynesyen iktisadın Keynes'i takip edip etmediği tartışılmaktadır. İkinci olarak, "keynesyen" olarak anılan makroiktisat yazınının, niçin neoklasik yerleşik yaklaşımın bir parçası olduğu sorgulanmaktadır. Çalışmanın son bölümünde, resesyon karşısında, J.M. Keynes isminden yola çıkarak, modern makro iktisat yazınında var olan, keynesyen neoklasizmin izleri tartışılmaktadır.

Anahtar Sözcükler: J. M. Keynes, Keynesyen Devrim, Neo Klasik ve Yeni Neo Klasik Uzlaşı, Modern Makro Uzlaşı, DSGE Modelleri, Küresel Kriz

Abstract

Following the 2008 global recession, Keynesian aggregate demand policies, particularly the Fed, or a global player by central banks and by mainstream economics community are quite often mentioned. In this study, the economics literature "Keynesian revolution" referred to as the Keynesian neoclassical synthesis approach, the relation between the Keynesian and neoclassical economics. For this purpose, in this study primarily, discussed whether the pursuit of Keynesian economics Keynes. Second, the "Keynesian" of the type referred to as macroeconomics is why questioning is part of a resident of the neoclassical approach. In the last part of the study, in the face of recession, based on the name of J.M. Keynes, which has the text of modern macroeconomics, traces of Keynesian Neoclassicism are discussed.

Keywords: J. M. Keynes, Keynesian Revolution, New Classical and New Neo Classical Consensus, Modern Macro Consensus, DSGE Models, Global Crisis

¹Assoc. Prof. Dr. S.Sevinç Orhan., Pamukkale University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Economics, sorhan@pau.edu.tr

1. Neoklasik Sentez Keynesyen İktisat Devrim midir?

Keynesyen devrim olarak anılan makroiktisat kuramı, İkinci Dünya Savaşının ardından, ekonomide belirsizlik nedeniyle oluşan kompleks dinamikleri analiz dışına alan, ekonometri ve genel denge modellerinin etkisi altına girmiştir. Yerleşik neoklasik yaklaşım, Marshallyan mikro davranışsal kurumları açıklarken, basit lineer yöntemlerle makro dinamikleri analiz eden bir uzlaşya² tanık olmuştur. Yerleşik modern makroiktisat kuramı, neoklasik marjinalist yöntemden hareketle, konjonktür karşıtı toplam talep politikalarıyla hızla ekonomi politik bir uzlaşya yönelmiştir (Orhan, 2016a). Bu yolla, neoklasik iktisat, kamunun politika yapma tasarrufuna olanak tanıyan kuramsal bir uzlaşya zemin hazırlamıştır. Keynes'le anılan ve Keynesyen devrim olarak tanımlanan makroiktisat kuramı, kısa sürede Keynes'le yollarını ayırmıştır (Orhan, 2016b). Keynes'le başlayan ve keynesyen iktisatta süren denge temelli kuram, yerçekimi etkisiyle neoklasik, Walrasyan ve son olarak Post Walrasyan genel denge yaklaşımı olarak, neoklasik çerçevede evrilmektedir.

İktisat yazınında neoklasik yaklaşım üzerinde ilk uzlaşya süreci, marjinalist mikroiktisat ile Klasik Say ve Miktar kuramları arasında Keynes'e kadar süren dönemi kapsamaktadır. Veblen³ tarafından neoklasik olarak tanımlanan yeni iktisat, Walrasyan marjinalist genel denge yaklaşımı ile klasik görünmez el metaforunu açıklayan, Say ve miktar kuramıyla varılan denge yaklaşımını kapsamaktadır. Kullanım değeri yoluyla arz talep davranışını fiyatlandıran marjinalist yaklaşım, eşanlı olarak Walrascı genel dengede optimizasyon çözümlenmesi yaparak, kaynak dağılımı, büyüme, birikim ve bölüşüm gibi temel iktisadi sorunları tartışan klasik paradigmanın bilimsel mirasına talip olmuştur.

Klasikler tarafından emek değer kuramıyla tartışılan büyüme, birikim ve bölüşüm sorunları marjinalistler tarafından yöntemsel bireyci çerçevede analizi, yüzyılın başında iktisat biliminin çoğulcu bir yöntem geliştirme şansını ortadan kaldırmıştır. Marjinalistler, fiyat kuramı gibi mikro kuramsal temellerle kar, ücret, bölüşüm gibi kuramları inşa etmeye çalışırken, klasik yaklaşımın tam istihdam ön görüşüyle işleyen Say ve miktar kuramıyla Keynes'e kadar yol almıştır. Marjinalistlerin klasiklerin kendiliğinden denge yaklaşımına ve pozitivist bilim gayretine duyulan inanç, bu birlikteliğin Keynes'e kadar devamını sağlamıştır. Marjinalizm klasik kuram birlikteliğiyle sağlanan uzlaşya, ekonomide talep yanlı marjinalist mikro iktisat kuram ile görünmez el metaforuyla arz dinamiklerini tartışan klasik makro iktisadi bir araya getirmiştir. Bu nedenle, marjinalist devrimle yükselen iktisat neo ve klasik iktisat olarak nitelenmektedir.

Tamda bu nedenle, Keynes, Keynes öncesi tüm iktisadi klasik iktisat olarak tanımlanmaktadır. Zira, Keynes'in klasik istihdam kuramına yönelttiği iki temel eleştiri marjinalist yaklaşımdan hareket etmektedir. Bir anlamda, Keynes marjinalist ilkelerle harmanlanan klasik kuramı eleştirilmektedir. Keynes'e göre "Klasikler Euclidyen olmayan dünyada Euclidyen geometrisyenler gibidir" (Keynes, 1973). Klasikler, Euclidyen olmayan dünyada kesişen paralel doğruları keşfeden, doğruları düz olmamakla suçlayan öklidyen

² De Vroey ve Duarte (2012) iktisat yazınında uzlaşya kavramı belli bir bilimsel topluluk için mevcut olan zihinsel kavrayışı ifade eder.

³ Neoklasik terimi, ilk kez T.Veblen tarafından "Preconceptions of Economic Science" adlı eserle 1900 yılında kullanılmıştır. Veblen, bu kavramı A. Smith, D. Ricardo ve J. S. Mill gibi klasik iktisatçılar ile L.Walras, S. Jevons ve C. Menger gibi neoklasik, marjinalist iktisatçıları sentezleyen Marshallcı iktisadi eleştiri amacıyla kullanmaktadır.

geometrisyenlere benzetilir. Keynes'e göre Euclidyen dünya kurgusuyla çalışan iktisatçıların tümü klasiktir. Keynes klasik aksiyomları düzenleyen olasılık dışı deterministik modelleri ergodik aksiyomlara benzetmektedir. Neoklasik yaklaşımda düzenli aksiyomlarla geleceğin olası sonuçları öngörülebilir hale gelmektedir (Davidson, 2007).

Keynes'e göre klasik yaklaşımın ergodik dünya, tam ikame ve paranın yansızlığı gibi aksiyomlarla üretimin parasal kuramını, efektif talep yetersizliği sorununu çözümlemesi beklenemez. Keynes, "Paralel aksiyomların eşitliği" ilkesini reddederek iktisadın genel kuramını yazmayı hedeflemektedir. Keynes'e göre (1936) yatırım fırsatları ve potansiyel kazançlar geleceğin belirsizliği içinde kaybolurken, kar beklentilerinin bir veri setiyle analizi mümkün değildir. Bu yolla, Keynes Genel Teori'de (GT) klasiklerle arasındaki sınırların altını çizmektedir. Keynes'e göre (1939) klasik iktisat, K. Marks tarafından geliştirilen, D. Ricardo ve J. Mill gibi öncüller ile A. Marshall, F. Edgeworth ve A. Pigou gibi Ricardian takipçileri kapsayan iktisattır.

Keynes'e göre, klasiklerin paralel doğrular aksiyomunun terk ederek, Euclidyen olmayan dünyada Euclidyen olmayan geometri geliştirememeleri önemli bir sorundur (Kakarot-Handtke, 2011; 14). Ergodik aksiyoma göre, iktisat kuramı cari ve geçmiş dönem verilerini kullanarak olasılık hesabıyla geleceği ön görmeye çalışmaktadır. Ergodik aksiyomun reddi, gelecekte olası belirsizliğin kabul edilmesidir. Ancak, Keynes bilinemezlik, belirsizlik nedeniyle olasılığın matematiksel olarak ölçümünü reddederken, Genel Teori' de klasik yaklaşım gibi statik analiz yapmaktan öteye gidemez. Keynes, matematiğin Euclidyen bağlantısına referansla devrimini ilan etmiştir. Keynes, 1929 bunalımına kadar süren klasik ve marjinalist uzlaşının zafiyeti karşısında, kapitalizmi bunalımdan çıkararak toplam talep politikalarına bilimsel bir çerçeve hazırlamıştır. King (2009)'e göre Keynes'i yerleşik neoklasik yaklaşımdan farklılaştıran özellikler dört grupta toplanır:

- belirsizliğin kaynağı olarak öngörülemeyen olasılık sorunu,
- istihdamda emek talep eğrisinin marjinal ürün eğrisinden farkı,
- Marshall'yan kısmi denge analizine dayanan fiyat kuramı,
- Genel Teori'nin önemli bölümü olarak faizin parasal kuramı

Bu dört unsur, Keynes'in Genel Teori'de yaptığı analizi Keynezyen kuramdan ayırmaktadır. King'e göre bu unsurlar arasındaki ilişkiler ne klasik ve yeni klasik yaklaşımlar tarafından nede keynesyen ve yeni keynesyen yaklaşımlar tarafından tam olarak analiz edilememiştir. Neoklasik kapsamda klasik makroiktisada göre Keynes'in makroiktisat kuramı marjinalist analize daha uygun bir uzlaşma yaratmıştır. Ancak, marjinalist mikroiktisat, uzlaşma kuramının toplam talep dinamiklerini ve politikalarını kullanarak, hızla Keynes'den, Keynes'in risk ve belirsizlik yükünden sıyrılmıştır. Neoklasik yaklaşım için Keynes, efektif talep davranışıyla marjinalist mikro kuramı tamamlayan analitik fırsattır. Keynes'le yakalanan talep yanlı makroiktisadi çerçeve, klasik yaklaşıma göre marjinalist kuramla daha iyi bütünleşmektedir. Diğer yandan, 1929 krizi karşısında Keynes'in kuramı krizi daha iyi açıklayan ve çözüm üreten politika fırsatıdır.

Keynes'in Euclidyen geometriyi aşamayan yöntemi, ortodoks ve heterodoks çevrelerde pek çok tartışmaya kaynak olmuştur. Keynes'in klasik iktisada son veren kuramı, marjinalist mikro davranışsal kurumlara dayanmaktadır. Keynes'in makro iktisadının mikro kuramlarla analizi, Keynes'in adıyla anılan iktisadın devrimci olup olmadığı tartışmasını başlatmıştır. Bu bölümünde, Keynes'in iktisadının devrimci niteliği iki koşulda tartışılmaktadır. **Bunlardan ilki:** klasik yaklaşımın aksine, Keynes tarafından Eeuclidyen olmayan dünyada risk ve belirsizliği kapsayan özgün bir makro kuramın geliştirilmiş

olmasıdır. *İkincisi*: Keynes'in makro kuramının kendine özgü mikro davranışsal kurumları geliştirmiş olmasıdır. Keynes'in iktisadının devrimci bir iktisat olarak görülmesi bu koşullardan en az birisini gerçekleştirmesi gerektirmektedir.

Keynes gelir ve faiz oranı ile makro değişkenler arasındaki ilişkileri neoklasik mikroiktisadi metodolojiden yararlanarak yeniden tanımlamıştır. Keynes, neoklasik iktisadın marjinalist fiyat kuramı, mikro davranışsal kurumları yoluyla makro analiz yapmıştır. Ancak, bu makro çerçeveyi çizerken kullanılan neoklasik marjinalist paradigma, Keynes'in iktisadının risk ve belirsizliği kapsayan, Euclidyen olmayan bir paradigmaya dönüşmesini engellemiştir. Makro dinamiklerle yapılan analiz, statik klasikler analizinin önüne geçememiştir. Keynes'in spekülative para talebi, likidite tuzağı, ücret fiyat yapışkanlığı, efektif talep yetersizliği gibi klasik iktisadı aşan bağlamı, kendisine özgü bir makro metodoloji geliştiremediğinden, bu bereketli miras neoklasik marjinalist yaklaşıma dayalı, uzlaşma kültürü, genel denge yaklaşımı, ekonometrik kuramlar hatta heterodoks yaklaşımlar tarafından sahiplenilmiştir.

Chick'e göre (1983), Keynes'in ardından yükselen "makroiktisat kuramı Genel Teoriyi izlemekle birlikte, Genel Teori'nin ruhunu izlememiştir". Neoklasik sentez iktisadın bu yaklaşımı, özellikle, Post keynesyen kanattan gelen eleştirilerin hareket noktası olmuştur. Yerleşik iktisadın geçmiş ve geleceğin aynı olduğu denge durumunda, Keynes'e duyulan ihtiyacın ortadan kalkması şaşırtıcı olağan karşılanmıştır (Robinson 1974: 128).

Keynes'le yükselen makro iktisadın sorunu, klasik iktisada benzer şekilde belirsizlik ve riski içermeyen, mikro davranışsal kurumlarla çalışıyor olmasıdır. Keynes, makroiktisat kuramının mikro kurumlarındaki eksikliği, neoklasik marjinalist yaklaşımla doldurarak, neoklasik mikro kurama yaslanan iktisadı bir devrim olarak lanse etmiştir. Marshallyan kısmi denge analizini tercih eden Keynes'in kısa dönemi esas alan analizi, Keynesyenler tarafından Walrasyan genel denge analizine monte edilmiştir. Ancak, Keynes'in makroiktisat kuramının mikro temellerinde ki eksiklikler, Keynes'le anılan makro yaklaşımın, hızla marjinalist mikro davranışsal kurumlar içinde erimesine, neoklasizmin mikro temelleriyle uzlaşan yeni bir formda evrimine neden olmuştur. Bu yolla, Keynes sonrası makro iktisat, Walrascı genel denge ekseninde, mikroiktisadi kurumlara eklenerek, neoklasik sentez keynesyen uzlaşma evrilmiştir.

Keynesyenler, metodolojik ve kuramsal yönden hızla Keynes'i yerleşik kuramın dışında bırakırken, Keynes tarafından ön görülen toplam talep politikaları, tüm dönemlerde, iktisat ve siyaset çevrelerinde itibarını sürdürmüştür. Görülen odur ki, kısa sürede yerleşik hal alan neoklasik marjinalist yaklaşım, Keynes'in belirsizlik ve zaman temelli yöntemsel farklarını eleyerek, bu yöntemsel farklılığın bir ürünü olan iktisat politikalarıyla yerleşik kuramı zenginleştirmiştir. Lavoie'a göre (2010) keynesyen iktisadın üç temel özelliği vardır. Buna göre keynesyen iktisatta:

- piyasaların, özellikle finansal piyasaların istikrarsızlığına dayanan genel bir perspektifte,
- gönülsüz işsizlik, tasarruf paradoksu ve efektif talep yaklaşımıyla,
- bağımsız yatırım fonksiyonu yoluyla analiz yapmaktadır.

Keynes, 1936'da belirttiği, güvenli istihdam hedefinin önemini yeniden vurgularken, Sahte-Keynesyen doktrin, Keynes adıyla, Keynes'in dışında bir dogmatizmle yoluna devam

etmiştir. Hutchison (1977)'a göre, yerleşik iktisada damgasını vuran bu Sahte-Keynesyen yaklaşım, dört temel doktrin üzerinde yükselmiştir:

- toplam talep artışıyla sağlanan güvenli istihdam yerine, yüksek istihdam hedefi,
- ekonomiyi maksimum potansiyel büyüme düzeyine taşıyan büyüme hedefi,
- fiyat istikrarı hedefini zayıflatan denge düzeyi,
- enflasyona karşı yürütülen gelirler politikası kanalıdır.

Keynes'de olduğu gibi likidite talebi keynesyen para talebi kuramının merkezinde yer almıştır. Para yansız değildir. Ekonomi ücret ve fiyat deflasyonu tehlikesi altında çalışır. Ekonomide çoklu denge ve patika bağımlılığı işler. Mükemmel olmayan durumlarda, her zaman fiyat ayarlamalarına engel olan koşullar canlıdır. Konjonktür karşıtı para ve maliye politikaları etkindir. Ancak, Keynes'i keynesyen yaklaşımdan farklılaştıran, yöntemsel farklılıklar, bu farklılıklardan beslenen kuramsal içerik, keynesyen adıyla anılan farklı yaklaşımlarda iktisat yazınında boy göstermektedir. Çalışmanın bu bölümünde neoklasik sentez keynesyen iktisadın marjinalist kuramla süren uzlaşısı deneyimi iki süreçte açıklanmaktadır. Bunlardan ilki, yöntemsel bir zorunluluk olarak neoklasizm. İkincisi, neoklasizm tarafından vazgeçilemeyen ekonomi politik araç olarak keynesyenizmdir.

2. Yöntemsel Zorunluluk Olarak Neoklasizm:

Keynesyen iktisat, formalizm uğruna, Keynes (1936, 1957) ve Knight (1921) türü belirsizlik kavramını göz ardı ederek, Keynes'den koparken, ön görüye açık matematiksel modeller dünyasında hızla yükselme şansı bulmuştur. Bu yolla, keynesyen yerleşik kuram, belirsizlik kavramını göz ardı eden yaklaşımlarda rasyonaliteye yer açarak, yerleşik kurama ve yerleşik iktisat politikalarına bilimsel bir meşruiyet kazandırmıştır. Yerleşik iktisat tarafından formalizm tutkusuyula vazgeçilemeyen "öngörü" ve "rasyonelite" koşulları, neoklasik araştırma programının sert çekirdeği haline gelmiştir. Bu yolla, neoklasik temelli yerleşik uzlaşısı iktisadının aktörleri rasyonel ve ön görülebilir davranış kalıplarında analiz edilmiştir. Oysa, Keynes'in klasik iktisada karşı muhalif tutumunun arkasında, belirsizlik, ölçülemez risk ve kesin bir öngörüyle kısıtlanamayan iktisadi davranışlar yer almaktadır. Bu ayırım, Keynes'in Genel Teori'de kalkış noktası olmuştur.

Benzer şekilde, klasik iktisadın bilim serüveninde tam istihdam tutkusu, aynı ideolojik tutumun farklı yansımaları olarak sergilenmektedir. Neoklasik marjinalist devrime karşın, Keynes'e kadar süregelen marjinalist ve klasik yaklaşımın birlikteliği, neoklasizmin sert çekirdeğine yerleşen, denge ve tam istihdam inancına dayanmaktadır. İktisat kuramında gözlenen tüm paradigma değişimleri karşısında, yerleşik kuramda vazgeçilmeyen iki ideolojik tutum, her koşulda varlığını sürdürmüştür. **Bunlardan ilki:** ekonomiyi her durumda tam istihdama yönlendiren, denge yaklaşımına kuramsal içerik kazandıran piyasa ideolojisidir. **İkincisi:** piyasa ideolojisini yaşatan metodolojik koşul olarak pozitivizm ideolojidir.

Keynes'in eksik istihdam dengesinin dayandığı belirsizlik ve risk kavramları, Keynesyen yaklaşımda, yerini, riski fiyatlandıran, eksik istihdam dengesine bırakmaktadır. OYSA, Keynes, pozitivist bilim metodolojisi ve piyasa ideolojisini sarmalayan neoklasik denge yaklaşımının dışında, bir söylemle gündeme gelmiştir. Keynes, bir yandan **neoklasizm karşısında bir muhalif**, bir yandan marjinalizme yaslanan **yeni makro kuramın mimarı**, bir yandan da neoklasizmi besleyen ekonomi politiğin, **neoklasik popülizmin sembolü** olmuştur.

2.1. Keynes'e Muhalif Neoklasik Keynesyen Uzlaşısı

King'e göre (2009) J.M. Keynes, bir yandan ISLM modelinin yer aldığı neoklasik sentez keynesyen yaklaşımı eleştirirken, biryandan da adıyla anılan, yazında ve politika çevrelerinde hızla kabul gören, keynesyen yaklaşıma sempatiyle yaklaşmıştır. Keynes, klasik ISLM modelinin üst yapısını kabul etmekle birlikte, Modigliani tarafından geliştirilen ortodoks emek piyasası analizini, emeğin marjinal ürün eğrisini talep eğrisi sayan yaklaşımı reddetmemiştir. Ancak, Hicks'in analizi, Keynes'in Genel Teori'de ortaya koyduğu, hedeflerden, temel dinamiklerden oldukça farklıdır. Davidson'a göre (1984), Keynes asla ISLM modelinin üst yapısını kabul etmemiştir. Genel Teori'nin 20. Bölümünde belirttiği gibi, istihdam emeğin marjinal ürününün bir fonksiyonu olarak görülmemiştir. Hicks ISLM yaklaşımında küçük bir Walrascı genel denge modeli öngörüsünden hareket etmiştir. Modelde yatırımlar, klasik yaklaşıma benzer şekilde, faizin fonksiyonu haline gelmiştir. Bu Keynes'in yatırım ve faiz ilişkisinden oldukça farklı bir yaklaşımdır. Keynes'de sermayenin marjinal verimliliği ve faiz ilişkisi önemli bir tartışma konusudur. Oysa, Hicks (1936)'de yatırım fonksiyonu ve faiz ilişkisi, Keynes'e kadar süregelen, marjinalizm ve klasik çerçevenin izlerini taşımaktadır.

İkinci Dünya Savaşının finansal koşulları, savaş sonrası uluslararası politikalar gereği kapitalist devletin üstlenmek zorunda kaldığı büyük kamu açıkları, iktisat dünyasında *Keynesyen Zafer* olarak karşılık bulmuştur. Keynesyen iktisat politikaları, artık uluslararası toplum tarafından küresel dinamiklerin yeniden inşasında kullanılan kamusal bir alan haline gelmiştir. Heilbroner'a göre (2008) Keynesyen iktisat 1940'tan 1960'a kadar iktisat dünyasında hakim olan ve sessizce gözden kaybolan bir yaklaşımdır. A. Blinder'a göre (2010) "1980'lere kadar, Amerika'da yaşı kırkın altında, keynesci olduğunu söylemeyen bir iktisatçı yoktur". Tüm bu zafer sürecine rağmen, keynesyen iktisadın kısa sürede, gözden kaybolmasının nedeni: içgüdüsel olarak harcama akışını meşrulaştıran Keynesyen harcayan adam davranışı (Orhan ve Sarfati, 2016) ile optimizasyon yapan aktörün maliyet minimizasyonu davranışının, Marshallcı "mikro" perspektifle daha fazla uzlaştırılmamış olmasıdır.

Keynesyen iktisat⁴ olarak anılan makroiktisat yaklaşımı Keynes'in kuramının biçimsel olarak değiştirilmiş bir versiyonudur. Makroiktisat yazınında, keynesyen ve keynesyen muhalif uzlaşılardan hareket ettiği kuramsal çerçeve, ISLM temelli Phillips Modellerini kapsayan yaklaşımlardan beslenmiştir. Çağdaş iktisat yazını açısından bu kuramsal çerçeve yeni keynesyen toplam talep dinamikleri ile rasyonel bekleyişlere uyarlı yeni klasik toplam arz dinamiklerini bir araya getirmiştir. Bu yaklaşımların ardında rasyonel bekleyişlere uyarlı Phillips analizi ve keynesyen iktisat politikaları olarak yükselen, neoklasik popülizm varlığını sürdürmüştür. Bir anlamda, sentez keynesyen iktisadın izleri muhalif uzlaşılarda yerleşik durumu sürdürmüştür.

Keynes için Marshall' da dahil olmak üzere, kendisinden önceki klasik makro kuramı izleyen tüm yaklaşımlar klasikdir. Ancak, Keynes, Marshallcı mikro iktisada alternatif olarak, neoklasik mikro iktisadı çökerten bir yaklaşım geliştirememiştir. Neoklasik marjinalistlerin

⁴ Guerrien (1991)'e göre, Keynes efektif taleple sağlanan denge durumunda, fiyatların uyarlayıcı rolünü önemsizlikle birlikte, fiyat yapışkanlığı nedeniyle, tek bir fiyatın tam istihdamı sağlayacağı ön görüşüne katılmaz. Bu nedenle, yerleşik iktisattan ayrılır. Yerleşik akım Keynes'in fiyat yapışkanlığı konusundaki varsayımını kullanarak tüketim fonksiyonunu yeniden düzenler. Neoklasikler için Keynes, Walrascı genel denge modelinin özel bir türü haline gelir.

Say ve miktar kuramıyla izlediği birliktelikte olduğu gibi, Keynes de neoklasik mikro araçlarla analiz yapmıştır. Ancak, neoklasik mikro kuramın optimizasyon ilkeleri, fayda maksimizasyonu ve maliyet minimizasyonu gibi davranışsal kurumlara toplam talep politikaları bağdaştırılamamıştır. Bu karmaşık ilişkide, Keynes, risk ve belirsizlik öngörüsüyle tüm yönetsel farklılıkları bir yana iterek, neoklasik marjinalist çerçevede yerleşik iktisadın piyasa ve bilim ideolojisiyle hareket etmiştir.

Keynes, makroiktisat kuramına uygun bir mikro kuram geliştirmek yerine, neoklasik marjinalizm ile kamu harcamaları arasındaki tutarsızlığı göz ardı eden bir yöntemle devrimini ilan etmiştir. Keynes neoklasik marjinalizm yoluyla piyasa ideolojisinde kamu gibi otoriter bir aktöre yer açmıştır. Bu durum, kapitalist sistemde modernist devlet kuramlarıyla bir yandan örtüşen, bir yandan onu tehdit eden, küresel konjonktürün kuramsal bir arka plan haline gelmiştir. Kapitalist sistem, 1929 Bunalımının ardından, Marksist yaklaşımdan gelebilecek sert eleştiriler karşısında, keynesyen politikalarla, sistematik bir manevra fırsatı yakalamıştır. Bu uzlaşma sürecinin kazananları arasında, Marksist istatistik ve matematik okuluna karşı Keynes ve keynesyen sosyal temsillerde yaşayan neoklasik marjinalizm, J.M.Keynes ve yerleşik iktisat olarak anılan keynesyen yaklaşım yer almıştır. Neoklasik yaklaşım sosyalizm tehdidi karşısında ekonometri ve matematikle analitik yönden güçlenene kadar, Keynes harcayan devlet unsuruyla yol almıştır.

Neoklasik paradigma, Keynes'den kolay vazgeçse de keynesyen toplam talep politikalarıyla yoluna devam etmiştir. İktisat kuramının bu parçalı ve yönetsel sorunlu durumu, istikrarsızlık dönemlerinde iktisat kurumunu keynesyen neoklasizmin toplam talep politikalarıyla karşı karşıya bırakmıştır. Ayrıca, iktisat ve siyaset kurumu iktisat kuramının devletle kurduğu ilişkisinden hoşnut olarak, bu politik uzlaşımın sürekliliğinde toplumsal baskıyı harekete geçirmenin fırsatını bulmuştur. Bu süreç, keynesyen neo klasizmi evrenselleştirmiştir. Yerleşik kuramda benzer ya da muhalif tüm uzlaşmalar, keynesyen neoklasizm ve keynesyen politikalar üzerinden bu uzlaşımın bir tarafı olmuştur.

Hutchison'a göre (1977), Keynes'in ölümünden yirmi yıl sonra Keynes'in istihdam hedefinden, kopan "Sahte-Keynesyen" (Pseudo-Keynesian) doktrin yükselmiştir. 1940'lı yıllarda devrimci girişim, ekonomide barış zamanlarında "tam" istihdam düzeyini üç özel koşulda garanti altına almıştır. Bazı Keynesyen yaklaşımlar tarafından da izlenen bu koşullar:

- Beveridge tarafından vurgulanan sendikal ve grev hakları,
- N. Kaldor tarafından dikkat çekilen fiyat istikrarı sorunu,
- J. Robinson tarafından dikkat çekilen özgürlük hedefidir.

Keynes iktisadi analizinde bu üç temel sorunun hassasiyetini kabul ederken, ölümünün ardından, keynesyen uzlaşma koşulları göz ardı edilmiştir.

Sonuç olarak, Keynes'in ardından yükselen iktisadın devrimci bir iktisat sayılması ve gerçek bir keynesyen devrimden söz edilmesi için Colander'a göre (2009):

- iktisadi modellerin mantıksal kurallara uymayan varsayımlar seti içinde kurgulanmamış olması, (fallacy of composition),
- iktisadi olayların başlangıç koşullarından bağımsız bir kısıta yönelen (stochastic systems), bir dünyada (ergodik) işlediği ön kabulünün reddedilmiş olması,
- belirsizlik koşullarında kompleks dinamikleri kapsayan, kuramsal bir dünyanın varlığını kabul eden bir bağlama sahip olması gerekmektedir.

Collander'e göre (2009), "gerçek bir Keynezyen Devrimden söz edilebilmesi için, makroiktisat kuramının, marjinalist mikro davranışsal kuramlardan farklı, kendine özgü bir yöntemle inşa edilmiş olması gerekmektedir. Oysa, Keynesyen modeller, karşılaştırmalı statik modellerdir. Bu anlamda, Keynezyen devrim ölü doğmuştur.

2.2. Keynesyen Muhalif Uzlaşının Neoklasizm'e Evrimi

1960' li yıllarda, keynesyen hegemoni ampirik temelli yöntemsel uzlaşıyla yoluna devam etmiştir. Yerleşik iktisat mikro kurumların eksikliği karşısında, niyete mahsus (ad hoc) varsayımlarla işleyen, modeller dünyasına dönüşmüştür. İktisat kuramında güçlenen ampirik hegemoni, 1970' lerin başında, stagfasyonist sürecin açıklanmasında önem kazanmıştır. Phillips analizinin yetersizliği karşısında bu yaklaşım, ampirik yöntemin derinleşmesine neden olmuştur. Enflasyona eşlik eden daralma süreci karşısında Keynesyen Phillips analizi M. Friedman ve E. Phelps gibi muhalif çevrelerden ciddi eleştiriler almıştır. Zira, monetarist yaklaşım, işsizlik ve enflasyon arasındaki politika tercihinin; ancak kısa dönemli etkileri konusunda keynesyen yaklaşıma katılırken, uzun dönemde Phillips yaklaşımının performansını ampirik yöntemlerle eden, pozitivist yaklaşımı güçlendirmiştir.

Yerleşik yaklaşımın muhalif kanatlarından M. Friedman'ın kalkış noktası, Phillips analizinden beslenen neoklasik sentez keynesyen makro yaklaşımıdır. M. Friedman ve E. Phelps'le başlayan keynesyen eleştiri, iktisat yazınında hızla yerleşik kanada karşı muhalif uzlaşısı olarak konumlanmıştır. A. Muth tarafından 1971'de belirsizlik üzerine yazılan makalenin ardından, keynesyen adaptif bekleyişler karşısında R. Lucas kritiği olarak anılan, rasyonel bekleyişlere uyarlı Phillips yaklaşımı, yeni klasik iktisat, neoklasik sentez keynesyen (ISLM modelleri) uzlaşısı iktisadının sert çekirdeğinde yerini almıştır. J. F. Muth ve R. Lucas tarafından nedensellik ilişkisiyle kurulan toplam talep dinamiklerinde miktar ayarlama süreci, yerleşik iktisada yeni bir perspektif getirmiştir. Yerleşik neoklasizm, yeni klasik yaklaşımla belirsizliği göz ardı eden, ya da sınırlandıran, rasyonelite çerçevesinde nedensellik bağını güçlendiren yöntemle, öngörüü kuramın merkezine alarak, muhalif kanatta yerini güçlendirmiştir.

Neoklasizm, yöntemsel bireyci yaklaşımla zaman, belirsizlik ve karmaşıklık sorunlarını kuramsal olarak optimizasyon denkleminde çözümlenmiştir. Kuramsal olarak temsili ajanlar, firma, hane halkı ve kamu kar, fayda ve refah fonksiyonu yoluyla optimizasyon sürecinin aktörleri olarak modele dahil edilmiştir. Yöntemsel bireyci yaklaşım iktisadi ilişkilerle eğilimleri, hukuk, adalet ve bölüşüm gibi sosyal bağlamı optimizasyon kavramına hapsederek, kuramsal olarak, bireysel refaktan sosyal ve küresel refaha sıçrama fırsatı yakalamıştır. Yöntemsel bireyci yaklaşım, optimizasyon yoluyla günümüz sosyal bilimlerinde yöntemsel hegemoninin ifade biçimi haline gelmiştir. Yöntemsel bireyci yaklaşım, ajan temelli modellere popülerite kazandıran, her uzlaşısı sürecinde yeniden üretilen, neoklasizmin en güçlü analiz aleti olmuştur. Yerleşik uzlaşılarda iktisadın mikro davranışsal ve organizasyonel kurumları, yöntemsel bireyci yaklaşımla çözümlenmiştir. Yerleşik yaklaşımda bilimsel hegemoninin kaynağı, yöntemsel tekçi yaklaşımı yeniden üreten, yöntemsel bireyci yaklaşımıdır.

Yöntemsel bireyci yaklaşım neoklasik paradigmaya marjinalist kuramla girmiş, keynesyen yaklaşımla makroiktisat kuramına uzanmıştır. Kullanım değeri (fayda) kavramını yöntemsel bireyci yaklaşım yoluyla ölçen marjinalist iktisat, tüm yerleşik iktisadın vazgeçemediği bir analiz aleti olmuştur. Görülen odur ki, fiyat, arz ve talep gibi piyasa davranışlarını marjinalist yaklaşımdan daha kapsamlı açıklayan bir kurama kadar, iktisat

biliminin yöntemsel bireyci formalizmden, tekçi yöntemden ayrılması mümkün değildir. Bir anlamda, marjinalist mikro kurumlarla beslenen yöntemsel bireyci formalist yaklaşım, neoklasizmi ontolojik olarak güçlendirerek, görünmez el, optimizasyon, refahın maksimizasyonu gibi sosyal temsillerle kuramlar arasında aktarılmaktadır. Epistemik dünyada neoklasizm iktisat kuramının mental modellerinde üretilen sosyal biliştir⁵. Keynes, keynesyen iktisat, yeni keynesyenler, keynesyen muhalifler olarak monetarist yaklaşım, reel konjonktür kuramı ve modern makro uzlaşma iktisadı, her koşulda neoklasiktir. Neoklasizm marjinalist yöntemsel bireyci yaklaşımı matematiksel formalizmle güçlendirerek, görünmez el çerçevesinde sosyal bilişin üreticisi olmaktadır. İktisat kuramının neoklasik sosyal bilişi, fiyat mekanizmasını daha iyi açıklayan, iktisadi davranışın sosyal bağlamını kapsayan bir kuram ve yöntemle yeniden üretebilecektir. Ancak bu koşullarda, iktisat kuramı klasik, neoklasik ve new neoklasik gibi tekrar eden kavramlar içinde sınırlanmadan gelişmesi, bu içerik karmaşasından kurtularak, çoğulcu bir yönetime kavuşması mümkün olmaktadır.

3. Politika Uzlaşısı Olarak Keynesyenizm

1979 yılından beri genel denge modelleri keynesyen neoklasik yaklaşımın kuramsal dayanağı haline gelmiştir. DSGE⁶ modellerinin “new neoklasik sentez iktisat” olarak adlandırılmasında Walrasyan denge anlayışının önemli bir rolü vardır. İktisat kuramında, yeni klasik, yeni keynesyen ve reel konjonktür yaklaşımları tüm karşıtlara rağmen, denge bağlamında uzlaşmaktadır. Bir anlamda, çağdaş makro iktisat kuramı Post Walrasyan genel denge modelleri üzerinde hızla uzlaşma sürecine girmektedir. DSGE modelleri, ajan temelli iktisadı kapsayan new neoklasik uzlaşma iktisadının analiz aracıdır.

Neoklasik yaklaşımda vazgeçilemeyen Keynezyen uzlaşma, ekonominin kamusal alanını düzenleyen politika yelpazesini içermektedir. İkinci Dünya Savaşının ardından Keynezyen yaklaşım kapitalist sistemde büyüme ve kalkınma stratejilerini düzenleyen ana politika değişkeni haline gelmiştir. Benzer şekilde, 1980 öncesi ithal ikameci sanayileşme stratejilerine eşlik eden, sosyal devlet uygulamalarının ve enflasyonist kalkınma stratejilerinin dayanağı keynesyen iktisat politikaları olmuştur. 1980 sonrası liberalizasyon politikalarıyla küresel sisteme entegre olmaya çalışan ülkelerde, enflasyonist büyüme stratejilerinin arkasında popülist keynesyen harcama politikaları yer almıştır. Küresel sistemde ekonomiler, enflasyonist, stagflasyonist ya da resesyonist süreçlerden önce ya da sonra konjonktür karşıtı keynesyen politikalarla bir çıkış stratejisi olarak gündemi belirlemiştir. Görülen odur ki modernist ulus devlet modeli liberal ancak, keynesyendir. Benzer şekilde modernist ekonomi, neoklasik, keynesyendir. 2008 resesyonun ardından iktisat yazınında Keynes adıyla anılan, keynesyen çağruların genel olarak sahibi, keynesyen hegemonidir. Yeni Keynezyen kanadın öncülerinden, P. Krugman gibi istisnalar dışında, ne J.M. Keynes’in kuramı nede yöntemi, yerleşik yaklaşımın gündeminde yeterince oturmamıştır. Keynes, genellikle finansal istikrarsızlık ve kriz tartışmalarında yerleşik iktisadın dışında tutulan heterodoks çevreler tarafından tartışılmaktadır. Oysa, 2008 resesyonun ardından, Keynezyen harcama politikaları, bir çıkış stratejisi olarak, küresel sistemin yeniden inşasında öne çıkmıştır.

⁵ Sosyal Biliş: insanın geçmiş deneyimleri ve kültürel değerler yoluyla sosyal dünya (insanlar ve kendim) hakkında, enformasyonu yorumlama, anlam verme, analiz etme ve hatırlama tarzıdır (Baron and Byrne, 1997). Bilişsel kuram, insanın sosyal dünya hakkında bilgileri nasıl edindiği, sosyal alanı nasıl algıladığı ve bu tür bilişler temelinde sosyal alanda nasıl davrandığı ve bunların etkileri üzerindeki çalışmaktadır (Scheerer, 1954).

⁶1978 sonrası konjonktür kuramına dayalı modern makro kuram, Yeni Açık Makro Ekonomi (New Open Macro Economics), “Dinamik Stokastik Genel Denge Modelleri” (DSGM) olarak anılır (Woodford (2009).

1990'lerden günümüze iktisat kuramlarının, new neoklasik makro kuramın, resesyon karşısında yada farklı dinamikler karşısında ortaya koyabileceği güçlü bir politika enstrümanı olmamıştır. Modern uzlaşma kuramı yeni neoklasik sentez yaklaşım⁷, farklı iktisat yaklaşımlarını aynı çatı altında toplarken, doğal bir sonuç olarak iktisat politikalarını aynı çatı altında homojenleşmeye, tekilleşmeye zorlamıştır. Yerleşik kuramın yöntemi gibi politikaları da çoğulcu değildir. Modern iktisat kuramı, neoklasik, keynesyen ve yeni klasik iktisat politikalarını rasyonel beklentiler içinde güçlü bir formalist yöntemle harmanlayarak bir uzlaşma ortaya koymuştur. New neoklasik yaklaşım tarafından enflasyon bekleyişleri ve çıktı açığı aralığında, optimal para politikaları yoluyla yönetilen bu alan, Keynesyen Phillips almaşığının farklı bir yorumu haline gelmiştir.

Günümüzde new neoklasik iktisat, hızla formalist yöntemi derinleştiren matematiksel teknikler ve ekonometrik yöntemlerle daha teknik bir iktisat kuramı ortaya koymasına rağmen, aynı iktisat politikalar üzerinde yol almaktadır. Yerleşik kuram tarafından uygulanan politikalar, Keynesyen Phillips analizinden günümüze kadar süregelen enflasyon ve işsizlik, beklenen enflasyon ve işsizlik ya da beklenen enflasyon ve potansiyel çıktı açığı gibi keynesyen kavramların ötesine geçememiştir. Bu kavramsal çerçeve üzerine inşa edilen modellerde uyarlayıcı beklentiler yerine, rasyonel beklentileri kullanan gelişmiş analiz teknikleri, iktisat politikası olarak çok bir büyük kırılma yaratmamıştır. Optimal para politikaları yoluyla nominal faiz oranı, tüketim harcamaları ve toplam talep ilişkisi yönetilmiştir. Tüketim ve harcanabilir gelir arasındaki ilişki, bol ve ucuz finansal fonlardan sağlanan kaynaklarla faiz kanalı yoluyla hızla borçluluk ve tüketim davranışına dönüşmektedir. P. Krugman'a göre Washington Consensus sürecinin ve IMF çevrelerinin, krizlerin derinleşmesinde sorumluluğu vardır. Krugman'a göre krizlerin nedeni, "Keynesyen Compact" olarak adlandırılan, Samuelson' un ifadesiyle neo klasik sentez iktisat politikalarıdır. Bunlar, IMF yoluyla kriz yaşayan tüm ülkelerde devreye giren, konjonktür karşıtı satabilizasyon politikaları olarak uygulanmıştır (Krugman, 2008).

Görülen odur ki, iktisat yazınında, neoklasizme eşlik eden, Keynes, keynesyenler, monetaristler, yeni keynesyenler, yeni klasikler, reel konjonktür yaklaşımı ve new neoklasik yaklaşımlar arasında, varsayımsal ve kuramsal yada politika farklılıklarının hiç bir önemi yoktur. Neoklasizm, kendi davranışsal kurumlarıyla ters düşen, tüm yaklaşımlarla arasındaki ilişkide, ya kuramı göz ardı eden, ya da belirsiz bir forma iten, sentez kuramların etkinliğini zayıflatan sosyal temsiller⁸ yoluyla evrilmektedir. Neoklasizm, keynesyen yaklaşım yoluyla, öncelikle Keynes'i göz ardı ederek Keynes'le yollarını ayırmış, ardından matematik ve ekonometriyle güçlenen neoklasik çerçeve, keynesyen iktisatla ilişkisini koparmaya çalışmıştır. Ancak, çağdaş modern makro yaklaşım açısından keynesyen harcama politikaları, neoklasik sosyal bilin temsilleri olmuştur, Neoklasik hegemoninin ekonomi politik enstrümanı keynesyen toplam talep dinamikleri olmuştur.

⁷ Mankiw (2006), yeni neo klasik sentezi, yeni sentez iktisatı: yeni klasik ve yeni keynesyen iktisat gibi modern makroekonomi okullarının birleşimi sayar. Yeni keynesyen Mankiw, yeni sentez iktisatı kısa dönemli dalgalanmaların konsensusu olarak görür. Neoklasik iktisat ve keynesyen sentezin taşıdığı içerik sorunu, Goodfriend ve King (1997) tarafından kullanılan yeni neo klasik sentez kavramında devam eder.

⁸ Sosyal temsiller: insanın kişisel deneyiminin nasıl kuramsallaştığı ve neleri konuştuğuna yöneliktir. Bu teoriler yeniden sosyal gerçeği oluşturarak, davranışları etkilemektedir. Sosyal temsiller iletişim esnasında üretilmekte, değişmekte ve yayılmaktadır. Sözlü ve yazılı geleneksel iletişim ağı içinde ifade edilmektedir (Moscovici, 1984).

3.1. Neoklasizm ve Heterodoks Muhalifler

Genel olarak keynesyen iktisat, yerleşik ve yerleşik iktisat dışında heterodoks kanattan, farklı yaklaşımların eleştirisi odağı haline gelmiştir. Bakhouse ve Bateman'a göre (2011), keynesyen iktisat, ortodoks ve heterodoks keynesyen yaklaşım olarak iki eksenle yoluna devam etmiştir

Bunlardan ilki: yeni keynesyen yaklaşımı kapsayan ortodoks keynesyenlerden oluşmaktadır. **İkincisi:** postkeynesyen iktisadın da içinde olduğu, heterodoks keynesyen yaklaşımdır. Heterodoks kanattan, Post Keynezyen yaklaşım, Robinson (1962) 'un ifadesiyle "sahte" (bastard) keynesciliği reddederek, 1970'li yılların başında iktisat yazının gündemine oturmuştur. Heterodoks keynesyen iktisat genel olarak üç guruba ayrılmıştır: **ilki:** Keynes'in neoklasik çizgisine sağdık kalan, belirsizlik, likidite tercihi ve Marshallyan mikro kurumlarla çalışan, "*Fundamentalist Keynesyen Yaklaşım*" dır. İkincisi, formalizmi tercih eden, Kalecki ve Kaldor tarafından sınıf temelli analiz yapan "*Kaleckian ve Kaldorian Keynesyen Yaklaşım*" dır. **Üçüncüsü:** Sraffa ve Ricardo gibi klasiklerden etkilenen, büyüme ve parasal ekonomilerle çalışan, "*New Ricardian Keynesyen Yaklaşım*" dır.

Ekonomide büyüme ve sermaye birikimi ile birikim ve bölüşüm sürecini tartışan Avrupa merkezli post keynesyen yaklaşım, J. Robinson (1956, 1970), Wenstraub (1956), J. Kregel (1973), L. Pasinetti (1974), A. Eichner, Kregel (1975) ve M. Kalecki gibi öncüllerden oluşmaktadır. Klasik bağlamda ekonominin arz sorunlarına dikkat çeken, uzun dönemde emek değer kuramı ve sermaye kuramlarını tartışan, Ricardian Marksist P. Sraffa'la (1951, 1960) başlayan, değer ve sermaye kuramına uzanmaktadır. Diğer yandan, ekonomide parasal ve finansal piyasaları, finansal istikrarsızlık ve kırılganlık sürecini tartışan, Amerikan Post keynesyen yaklaşımıdır. Bu yaklaşım, keynesyen yaklaşım tarafından göz ardı edilen, ya da yanlış anlaşılan sorunları Keynes'in orijinal metinlerine dönerek, iktisadın gündemine almıştır. P. Davidson (1972), S. Wenstraub (1956, 1957, 1958), H. Minsky (1976) ve G. Shackle (1973), V. Chick (1983), R. Wray (1998), P. Arestis (2003), M. Sawyer (2003), T. Palley (1994) gurubun çağdaş temsilcileri olarak anılmaktadır. Heterodoks post keynesyen iktisadın her iki kanadının ortak noktası, keynesyen neoklasizmi reddeden, kuramsal ve yöntemsel bir yaklaşımın sahibi olmalarıdır. Keynesyen neoklasizm, J. Hicks (1937) ve A. Hansen (1953) tarafından geliştirilen IS-LM analizidir. P. Samuelson (1955) tarafından "neoklasik sentez" olarak adlandırılan, Samuelson'un IS-LM yorumunu kapsayan ilk yerleşik uzlaşma iktisadıdır.

Avrupa'da Post keynesyenlerin öncüllerinden J. Robinson, J. Hicks ve J. Meade tarafından yazına giren Keynes okumalarına dönerek, neoklasik sentez keynesyen iktisadı tartışmaya açmıştır. J. Robinson (1962)'a göre keynesyen iktisat, "*sakat bir mantıkta, tamamıyla formalistik yöntemlerle, aptalca Keynesyen araçları ciddi bir şekilde kullanan iktisatçılardan oluşmaktadır. Bu iktisat "Bastard Keynesyenler"* olarak adlandırılmaktadır. Sahte Keynesyen terimi ilk kez Weintraub tarafından kullanılmıştır. Bu sahte kuşak, modern miktar kuramının mimarı M. Friedman'ı da içine almaktadır.

S. Dow (1996), post keynesyenlerin dikkat çektiği bu süreci, kesin aksiyomlar ve mantıksal doğrulara dayanan "cartesyen/öklidyen" yöntemlere karşı gelişen "Babylonian" yaklaşım olarak adlandırmıştır. Genel olarak post keynesyen yaklaşım, yerleşik neoklasik iktisada karşı tek bir kuram ortaya koymak yerine, Keynes'in IS/LM genel denge yorumuna karşı, alternatif bir kuram yaratmayı hedeflemiştir. Bu nedenle, Post keynesyen yaklaşım, finansal piyasalar, para kuramı, merkez bankacılığı, büyüme gibi pek çok yönden alternatif bir çerçeve çizmektedir. R. Solow'a göre (2010), H. Minsky ve A. Eichner arasında yerleşik neoklasik iktisada muhalif olmanın dışında, entelektüel bir bağlantı yoktur. Post keynesyen

pozitif bir kuram, sistematik bir öneri ortaya koyamadığından eleştirilerin merkezi olmuştur. Solow'a göre, keynesyen yaklaşım neye karşı olduğunu bilen bir topluluk görünümü sergilemektedir.

Olesen'a göre, (2012), Post keynesyen yazında Minsky ve Davidson arasında keynesyen belirsizlik konusunda benzerlik vardır. V. Chick (1984) ve P. Davidson (1991) tarafından ortaya konulan belirsizlik yaklaşımı, Sraffa ve Kalecki'den daha fazla ilgi görmüştür. Davidson, Keynes'in belirsizlik kavramına dayanan kuramsal çerçeveyi izlemektedir. Davidson'da (2009) ergodik olmayan sistemde ücret yapışkanlığı koşulu tartışılırken, Jespersen (2009) açık bir metodolojik ayrışma gündeme alınmıştır (Olesen, 2012). S. Dow (1996) Cartesian/Euclidian ve Babylonian düşünce modelleri⁹ arasında ki ayrımı, açık ve kapalı sistemler tartışmasında ortaya koymuştur. Ancak, post keynesyen yaklaşımda bu tartışma, Lawson'un (1997) kritik gerçekçilik tartışmasına bağlanamamıştır. J. Jespersen (2009)'e göre, özellikle "eleştirel gerçekçilik" üzerinden bir benzerlik kurulmuştur.

Keynes'in ardından, Post Keynesyen yaklaşımda dengesizlik ve istikrarsızlık temelli zaman analizi, neoklasik uzlaşıda akışkanlık ve süreklilik kazanmıştır. Asimetrik bilgi ve sınırlı rasyonelite gibi kavramlar new neoklasik iktisadın yeni keynesyen ve yeni klasik kanatlarının gündeminden kaybolmuştur. Modern makro uzlaşısı iktisadı, tüm dönemlerde "finansal istikrarsızlık" gerçeğini göz ardı etmiştir. Bu yolla, iktisat bilimine kazandırılan bilimsel pozitivistle formalist yöntem: iktisadi davranışı anlayan, kurumsal işleyişi çözümleyen ekonomi politikası üretmekten kurtulmuştur. Yerleşik iktisat tüm uzlaşısı ve çatışma dönemlerinde, pozitivist uzlaşısıya dayanan kuramı, kurumsal realiten beslenen yaklaşıma tercih etmiştir. Başta, Keynes olmak üzere, sentez keynesyen, yeni keynesyen ve yeni klasik yaklaşımlar tarafından bilim ve piyasa ideolojisinin eleştirel gerçekçi yöntemin önüne geçtiği gözlenmiştir (Orhan, 2016c).

Colendar (1996), tarafından Post Walrasyan iktisat olarak adlandırılan yeni keynesyen yaklaşım, reel/nominal ücret yapışkanlığı ve koordinasyon başarısızlığı tartışmasında Keynes'in izlerini taşımaktadır. Yeni keynesyen iktisat, ücret fiyat yapışkanlığı yoluyla Keynes'de eksik kalan mikroiktisadi kurumları ortaya koymaya çalışmıştır. Yeni keynesyen yaklaşım bu mikroiktisadi kurumlar yoluyla, yeni klasikler tarafından geliştirilen DSGE modellerinin bir parçası haline gelmiştir. Rasyonel beklentilerle başlayan makro uzlaşısı iktisadı, daha gelişmiş formalist yöntemleri n kullanıldığı DSGE modelleri yoluyla keynesyen mirası sahiplenmiştir. Genel olarak, parayı içsel bir değişken sayan makro uzlaşısı modelleri, nominal faiz yoluyla fiyat ve finansal istikrar hedefinin yönetildiği, optimal parasal politikalarla çalışmaktadır. Bir anlamda, new neoklasik yaklaşım küresel iktisat politikalarını inşa eden modellerin yeni bir uzlaşısı alanı olmuştur. Colander (1996, 2003, 2006), Colander, Howitt, vd. (2008) tarafından Post Walrasyan yaklaşım olarak görülen

⁹ Dow'a göre (1996) tüm yerleşik iktisat okulları "Cartesian/Euclidian" olarak adlandırdığı, "düşünce biçimiyle" bilgi üretir. Cartesian/Euclidian düşünce, deduktif aksiyom mantığıyla kapalı sistem yaklaşımına dayanmaktadır. Aksiyomlar özeldir, sonuçlar deduktif yöntemle türetilir. Genellikle matematik yoluyla kullanılır. Yerleşik iktisat okulları gibi heterodoks iktisat okulları da bu düşünce modunu paylaşır. Dow'a göre Cartesian/Euclidian yöntem, Babylonian düşünce olarak tanımlanır. Cartesian/Euclidiandüşünce mantıksal tutarsızlığı içinde barındırmayan teorik determinizmdir. Dow'a göre GT Cartesian düşüncenin bir örneğidir. Cartesian düşünce modu yerine, sosyal bilimler ve ekonomi için Babylonion düşüncüyü önerir. Dualism Dow'un Cartesian/Euclidian düşüncenin eleştirisinde kalkış noktasıdır. Bu düşünce biçiminin ardında yatan formalist analiz her bir elementi 0 ve 1 olarak dualist terimlerle sınıflandırır. Dualism ve Cartesian determinizm yerini, sosyal olgularla ilgili, çoğulcu ve daha geniş bir kavramsal çerçeveye dayalı Babylonian biçime bırakmalıdır. Babylonian düşünce, gerçekçidir. Zihinde pratik uygulamaya bulan gerçekçiliğe dayanır.

DSGE modelleri, interaktif ajanlardan oluşan karar vericiler arasında, geri besleme ve öğrenme dinamiklerini kapsayan, kompleks bir sistem ön görüşüyle kapsamını genişletmiştir.

3.2. Post Walrasyan Yeni Neoklasik Uzlaş, 2008 Resesyonu

Colander, makro kuramın parçalı ve dağınık görüntüsünün toparlanmasında, tek başına heterodoks iktisadı sorumlu tutan yaklaşıma karşı çıkmaktadır. Colander'a göre, son 70 yıldır keynezyen devrim olarak anılan yaklaşımın devrimci bir içeriği yoktur. Keynezyen iktisat, değişen teknolojiye bir bukalemun kıvraklığında uyum sağlayarak, ayakta kalabilmiştir (Colander, 2006). Makeo iktisadın toparlanma sorumluluğunun yerleşik iktisat dışında aramak yanlıştır. Yerleşik iktisadın bu sorumluluğu almak istememesi durumunda, kuram daha parçalı ve daha karmaşık hale gelme olasılığıyla karşı karşıya kalacaktır. Bir anlamda, iktisat kuramı sosyal bağlamından hızla koparılan, yalnızca öngöründen sorumlu tutulan politikalar yoluyla kendi kurumunu tanımlamakta yetersiz kalmaktadır.

Yerleşik uzlaşıda iktisat kurumundan beslenen krizlerin anlaşılmasında risk ve belirsizlik kavramında Keynes'le yakalanan fırsat yine Keynes tarafından kaçırılmıştır. 2008 resesyonu ardından yerleşik kuram, Ricardian günahla başlayan, neoklasik uzlaşıda derinleşen yöntemsel bireyci formalist yaklaşımda, kendi kurumsal bağlamıyla yüzleşmek zorundadır. Neoklasizm, kısa ve uzun dönemde türdeşleş zaman, tercihler setiyle, benzer sistemlerde benzer nesne (insan ve öteki, ajan) ve benzer özne (iktisatçı/siber dünya) ilişkisi içinde, benzer politikalarla iktisat kuramının farklılıklarını göz ardı ederek, uzlaşmaktadır. İktisadın, fiziğin yasalarıyla benzerlik kurma çabası, pozitivist neoklasik ve keynesyen metodolojide, yeni uzlaşılar üretmektedir. Fiziğin kapsam alanından sıyrılırken, matematiğin semboller dünyasında matematiksel yöntemle benzerliği tercih eden, apriori bilgiye dayanan tümünden gelimci yöntemle çalışan, iktisat kuramı kendi kurumsal bağlamından uzaklaşmıştır. Bu epistemolojik sarmal içinde iktisat kuramı, klasik, neoklasik ve new neoklasik tekrarlar içinde yöntemsel uzlaş gereği, Keynes, Neoklasik Sentez Keynesyen yaklaşımlar içinde uzlaşya devam etmektedir.

Çağdaş modern makro uzlaş tarafından basit bulunmasına karşın, vazgeçilemeyen, neoklasik genel denge çerçevesi, Post Walrasyan yaklaşım, kuramsal ve yöntemsel bir fasit dairedir. Çağdaş uzlaş iktisadının sert çekirdeğinde kendini üreten, sosyal temsiller keynesyendir. İktisat kuramında fizik ve matematikle yakalanan türdeşleşme deneyimi, iktisat kuramını, yöntemini ve politika araçlarını bir bütün olarak tekilleştirmiştir. Kuramı 2008 resesyonuna taşıyan, yerleşik makro uzlaş yaklaşımı ve türdeşleşen yeni keynesyen ve yeni klasik politika karmaşı, (Taylor Rule) optimal parasal kural, aynı zamanda küresel bir çıkış strateji olarak da kullanılmıştır. Yerleşik uzlaş iktisadının bu politika argümanı, enflasyon ve çıktı açığı aralığında maksimizasyon arayan, keynesyen kaynaklı, Phillips analizinden türetilmiş bir yaklaşımdır. Bir başka ifadeyle, nominal faiz şokuyla çıktı açığı hedefini öngören, yeni keynesyen dinamiklerle işleyen parasal aktarım kanalları üzerinde işlemektedir.

İktisat kurumunun bozuk makro dengelerde evrimine neden olan makro dinamikler karşısında (enflasyonla ya da enflasyonsuz/cari açık, bütçe açığı, işsizlik ve büyüme ya da tersi durumlarda) kuramı çözümsüz bırakan yerleşik yaklaşım bu günde aynı yöntemle yoluna devam etmektedir. İktisat kuramı, mutasyon geçirerek güçlenen, ön görülemeyen, ancak, her koşulda işsizlik ve enflasyon aralığına mecbur bırakılan bir refah denklemi içinde daha gelişmiş matematiksel tekniklerle daha güvenilir bir kuram haline gelmeye çalışmaktadır. Ancak, matematiksel tekniklerin ve iktisatta kullanım alanının genişlemesi,

iktisat politikalarına ve sistemin işleyişine yansıtılmamaktadır. Sorun iktisat kuramının matematiksel teknikleri kullanmak adına sahiplendiği yöntemdedir. Küresel makro dengeleri inşa eden küresel refah denklemi, borçlanma ve faizi ilişkisiyle işleyen toplam talep politikalarıyla optimizasyon aramaktadır. Bu küresel refah modelinde faiz aralığı ve enflasyon beklentisini yöneten tek otorite, FED'dir. Likidite yaratma ve yönetme konusunda küresel sistemin tek aktörü FED'dir. Küresel sistemin diğer aktörleri, küresel makro dinamikler nedeniyle, likidite yönetiminde FED kadar esnek değildir.

Görülen odur ki, krizlerin ardından, kuram muhalif uzlaşılara meylederken, keynesyen politikaların neden olduğu farklı makro dinamikler, yeni matematiksel tekniklerle yol almaktadır. Bu süreçte muhalif uzlaşısı, yeni bir sorun yumağı yaratana kadar, yeni semboller dünyasında yerleşik kurama doğru yönelmektedir. Kısa dönemli muhalif uzlaşılar, uzun dönemde yerçekimi etkisiyle neoklasizm ve keynesyen sistemle örtüşmektedir. Ancak, FED dışında ekonomilerin keynesyen politikaları emme kapasitesi, zayıftır. Uzun dönemde türdeş uzlaşılarda, her koşulda neoklasik, yönetsel bireyci kararlı/kararsız, statik/dinamik genel denge modelleri ya da tündengelimci/tümevarımcı, aksiyomatik/ampirik, a posteriori/a priorik kavramları, epistemolojik dünyada iktisadın fizik, matematik, istatistik ve ekonometri arasında savrularak, kendini tekrarlayan kuram ve politikalarla yol almasına neden olmaktadır. İktisat kuramı uzun dönemde muhalif uzlaşıları metodolojik bir uzlaşuya zorlarken, sentezlenen kuramlar tüm farklılıklarını, politika çeşitliliğini, çoğulcu yaklaşım fırsatlarını kaybetmektedir. Yerleşik iktisat kuramı ve onun kayıp ekonomi politiği dünyayı yönetmekte, iktisat kurumunu dönüştürüp üretmekte başarısızdır. İktisat kuramı tarafından terk edilen anlamlar, bağlamlar, iktisat dışı hatta bilim dışı, sistem dışı bir politika söylemi üretmektedir.

İktisat bilimi, iktisadi sorun olarak tanımlanan her türlü meseleyi, siyasal alana, hatta uluslararası siyasal alana devretmiştir. Siyasal alana devredilen tüm üretim, dağılım ve bölüşüm sorunları, hızla informal siyasal bir bağlama kayma riskiyle karşı karşıyadır. Yerleşik kuramda, ölçüm sorunu nedeniyle göz ardı edilen sosyal bağlam, iktisat biliminin elinden kayarak, kendi informal dinamiklerini, aktörlerini ve sistemini üretmektedir. Günümüzde formalist iktisat tarafından ölçülemeyen formal ve informal kurumlar, yüzyılımızda, kendi hukukunu, sınırlarını ve organizasyonel net ağını üretmektedir. Tüm bu yaşananlarda yerleşik iktisat kuramının ciddi payı vardır, ancak iktisat biliminin iktisadi sorunun çözümünde etkinliği giderek zayıflamaktadır. Yerleşik kuramın ekonomi politiği budur. Sistem yeni bir denge arayışında yarışırken, zaten türdeşleşen kısıtlarda, küçük düzeltmelerde, yeni refah ve dağılım mekanizmalarında kaynak transferine devam etmektedir.

2008 krizinin ardından, yerleşik çevrelerde keynesyen ortodoks muhalif sayısında görülen artış şaşırtıcı değildir. Neoklasizmi güçlendiren, yönetsel bireyci yaklaşım ve denge perspektifini sarmalayan modeller dünyası, daha çarpıcı tekniklerde, yükselen yeni muhalif yaklaşımları, yeni bir uzlaşısı perspektifinde de eritmektedir. P. Krugman örneğinde olduğu üzere, yeni keynesyen iktisat, kendi muhaliflerini her zaman içinde barındırmaktadır. R. Backhouse (2004)'a göre iktisat yazınında *"muhalif kanat, kendi bünyesinde ortodoks ve heterodoks muhalifler olarak ayrılırken, ortodoks muhaliflerin zaman içinde, heterodoks konuma gelişi gözlenmiştir. Ancak, iktisat yazını heterodoks muhaliflerin yerleşik iktisadın bir parçası haline gelişine tanık olmamıştır"*. 1936'da Genel Teori'nin ardından J.M. Keynes, 1950'lilerde Doğal Oran yaklaşımının ardından M. Friedman, 1970'lerde Dengesizlik Yaklaşımının ardından Malinvud ve Benassy, yerleşik yaklaşıma karşı, dönemin ortodoks

muhafif kanadını oluştururken, muhafif kanat 1960'lı yıllarda yerleşik iktisadın bir parçası haline gelmiştir.

Benzer süreç, yeni neoklasik uzlaşma yaklaşımında da gözlenmiştir. Merkez Bankasının politikalarını para stoku yerine, faiz oranına bağlayan yaklaşım, öncelikle, ortodoks yaklaşım karşısında muhafif konumda iken, hızla yerleşik modern iktisadın, DSGE modellerinin vazgeçilmez politika seti haline gelmiştir. Çağdaş iktisat kuramında, R. Shiller, R. Thaler, C. Camerer, H. Leibenstein, D. Rodrick, H. Simon, R. Coase, W. Leontief, A. Sen, G. Akerlof, P. Krugman, J. Stiglitz, O. Williamsaon ve B. Vickery gibi Nobel ödüllü ortodoks muhafif iktisatçılar, yerleşik yaklaşım içinde anılmak istememektedir. Bu gurubun ortak noktası, yerleşik kuramın hızla uzlaştığı, formalit yöntem, bu yöntemle politiklardır. Görünen odur ki, ortodoks muhafifler, formalist yöntem konusunda endişelidir. 2008 resesyonu, yazında ortodoks yerleşik iktisat ve yerleşik heteodoks muhafifler arasındaki ayrımı derinleştirmiştir.

İktisadi yaşamda krizler, ön görülemeyen ve beklenmeyen bir gerçekliktir, Kriz içinde yaşanan, ancak göz ardı edilmek zorunda kalınan, yokluğuna inanılan, ekonomik ve politik kaynak aktarım kanalıdır. N.Taleb'e göre (2010) "kriz göz ardı edilmiş bir gerçekliktir". "Black Swan¹⁰"dır. ¹ Black Swan, gerçeklik durumu karşısında yapılan her türlü soyutlanmaları içine almaktadır. N.Taleb'e göre, belirsizlik kuramı yoluyla her şeyin göz ardı edilmesi mümkündür. İnsan, tekrarlanan durumlardan edinilen deneyimlerle öğrenmektedir. Bu yolla, mevcut bakış açısı kaybolurken, gözlem yoluyla süreç benzer kalıplar içinde anlamlandırılır. Buradan hareketle, N.Taleb'in belirsizlik yaklaşımının keynesyen iktisatta yeri yoktur. Keynesyen yaklaşımın statisk modeller dünyası, Black Swan denilen durumları tekilleştirmektedir. Oysa, iktisadi yaşamda belirsizlik, reel ve finansal kararların belirleyici değişkenidir. Tüm iktisadi, politik, sosyolojik ve konjonktürel bağlamı kapsayan toplumsal değişkenler iktisadi davranışın belirleyicisidir.

Leijunhufvud'a göre (2008), Keynes'in yıllar önce, scholastic yaklaşımı izleyen gündeminin günümüzde süregelen gündemi anlamlı bulunması beklenemez. Leijunhufvud'a göre (2009), Keynes'den çıkarılması gereken en önemli sonuç: en iyi politikanın, en doğru zamanda ve nasıl belirlenmesi gerektiğidir? Yerleşik kuramın daha ikna edici bir kurama nasıl dönüştürülmesi gerektiği sorundur? Leijunhufvud'a göre Keynes'in küçük ve kuşku duyulan varsayımlar setiyle, iktisadi işleyişi açıklayan yerleşik kuramı onaylaması beklenmemelidir. Neoklasik keynesyen uzlaşma karşısında, Keynes'de dengesizlik yaklaşımına dikkat çeken Leijunhufvud, yalnızca keynesyen politikaların performansına dikkat çekmekte, Neoklasik keynesyenizme dayanan, yeni neoklasik sentez keynesyen kuramın yanlışlayan bir yaklaşım izlememiştir. Görünen odur ki, yerleşik kanatta neoklasizm ve keynesyenizm olarak tanımlanan miras tüm keynesyenler tarafından terk edilmek istenmemektedir.

Bu gün çağdaş iktisat kuramının yerleşik makro uzlaşma modelleri ister istemez neoklasik sentez keynesyen yaklaşıma dayanmaktadır. Yöntemsel formalizm tamamen farklılaşmakla birlikte, analiz ve politika seti olarak, kuramsal bağlam devam etmektedir. Keynesyen politika seti ve analiz aletleri yerleşik ruhta kendini yeniden üretmektedir. DSGE modelleri Keynes'in makro kuramı ve yönteminden oldukça farklıdır. Ancak, keynesyen

¹⁰ Black Swan, Nassim Taleb'in olasılık teorisinde tartışılan bir metafordur.. Black Swan normal bekleyişler dışında gelişen, ön görülmesi güç, büyük etki yaratan durumlardır. Taleb'e göre, tarihte ardı ardına yaşanan olaylar beklenilmeyendir. Bilimsel devrimler black swandır, yönetilemesi ve ön görülmesi imkansız gelişmelerdir. 17. yy.da Avusturalya'da kullanılan metafor, yakın tarihimiz bilim felsefesinde K.Popper tarafından metodolojik yanlışlamacılık (falsification) bağlamında kullanılmıştır.

makro iktisatta, neo klasik sentez keynesyen ya da yeni neo klasik sentez iktisadın ciddi metodolojik ve kuramsal sorunları vardır. Sorunun kaynağı, keynesyen iktisatla başlayan kuramsal karmaşadır. Keynesyen iktisadın neoklasik marjinalist Walrascı dengede ısrarı, formalist yöntem tutkusu sonucunda, 1945’den sonra Keynes ve keynesyen iktisat arasındaki bağlantı kopmuştur. Ancak, Keynes adına toplam talep politikaları tüm yerleşik gelenekte var olmaya devam etmiştir. Yerleşik iktisat keynesyen miras dışında başka bir iktisada varolma şansı vermemektedir.

Sonuç

Yeni neoklasik uzlaşma yaklaşımının analiz aracı haline gelen DSGE modelleri, resesyonun ardından tartışmaların odağı olmuştur. DSGE modelleri, keynesyen neoklasizm tarafından kullanılan genel denge modellerinin, daha güçlü formalizm içinde kotarılan, eklektik bir uygulamasıdır. 2008 öncesi iktisat politikaları, yeni keynesyen, yeni klasik ve RBC yaklaşımlarını harmanlayan makro uzlaşma modellerine dayandırılmıştır. Nominal faiz oranı, çıktı açığı, enflasyonist fiyat hedefleme politikalarına dayanan DSGE modelleri, Taylor kuralı içinde, nominal faiz oranıyla çalışmaktadır. Nominal faiz oranı yoluyla merkez bankaları, fiyat ve finansal istikrar hedeflerinin sağlanmasında ve istihdam yaratan bir büyüme oranının yakalanmasında yetkili tek politika aktör haline gelmektedir. Merkez bankaları dışında iktisat politikalarının bir muhatabı yoktur. Fiyat istikrarı, dış ticaret dengesi, işsizlik ve istihdam düzeyi, bir anlamda, ekonomide reel performans düzeyi, bu politika setinin performansına bağlıdır. İktisat biliminin kafa yorduğu tüm küresel sürdürülebilir kalkınma ve büyüme stratejileri, gelir dalımı ve bölüşüm sorunsalı, reel, finansal ve parasal piyasaların yapısal reform gereksinimleri, kurumsal düzenleme ve denetim meseleleri, DSGE modelleri içinde, gösterge faiz oranının performansına bırakılmaktadır.

Toplam talep politikalarıyla yaratılan milli gelirin tüketici davranışlarına nasıl yansıdığı? Keynesyen politikalarla sağlanan milli gelir artışının kişisel geliri nasıl artırdığı? yada kayda alınıp alınmadığı? Küresel ölçekte, tasarruf harcama dengesizliği, yoksulluk ve bozulan gelir dağılımı dengesi gibi hayati pek çok sorunun yerleşik keynesyen temelli makro uzlaşma iktisadı tarafından nasıl çözümleneceği? Şeklinde uzayıp giden tartışma gündemi, ne Keynes’in ne de keynesyen yaklaşımın yerleşik versiyonların gündeminde yer almıştır. Keynes ne tasarruf yetersizliği, nede borçluluk ve cari açık sorunu karşısında bir politika önermesi ortaya koymuştur. Yüzyılımızda tanık olunan reel ekonomide bozuk makro dengelerin, tasarruf paradoksundan hareketle çözümlene olanağı yoktur. Yerleşik iktisat kuramı her koşulda, en iyi koşulda enflasyon ve çıktı açığı almaşığında bir seçenek sunmaktan öteye gidememektedir.

Hanehalkı aşırı borçluluk eğilimi, Minskyen yaklaşım gibi, ancak, post keynesyen kanadın, heterodoks yaklaşımların gündeminde yer bulmaktadır. Küresel ticaret dengesini bozan cari açık, bozuk gelir dağılımının neden olduğu toplam talep sorunları yerleşik gündemin dışında kalmıştır. 2008 Küresel krizi, Keynes’in 1929 krizi senaryosundan farklıdır. 1929 krizi karşısında kamunun borçlanma kapasitesi ekonomiyi canlandırırken, 2008 krizine büyük ekonomiler borç tavanıyla girmiştir. Gelişmiş ya da gelişen pek çok ekonomide, piyasalar yüksek kaldıraçla çıkış stratejilerini kollamıştır. Yerleşik iktisat, 2008 resesyonunun ardından, keynesyen talep politikalarıyla, küresel toplam talep dinamiklerine seyirci kalmıştır.

Makro uzlaşma yazınında kuramsal farklılıklar göz ardı edilmektedir. Kuramsal ve varsayımsal farklılıkların ortadan kaybolması, giderek uygulanabilir politika setinin daralmasına neden olmaktadır. Bu gün küresel ekonomi, küresel değildir, tek kutuplu ve otoriterdir. Diğer yandan, küresel ekonomi, liberal değildir. Küresel ekonomi, çoğulcu, şeffaf ve formel değildir. Küresel ekonomi hızla informal, kayıt dışı ve yasa dışı bir zemine kaymaktadır. Kapitalizmin piyasa ekonomisi informal bağlamda kurumsallaştıkça, ulus devlet modeli, informal alanla iç içe bir yapıya doğru evrilmiştir. Tüm küresel iktisat politikaları, FED'in nominal faiz oranı yoluyla, beklenen enflasyon ve çıktı açığı kurgusuna devredilmiştir. Resesyonun kaynağı olan, ABD ve FED tarafından izlenen faiz politikaları, resesyondan çok daha itibarlı ve güçlü çıkmıştır. Bu çelişkili durumun ardında, Keynesyen neoklasik hegemoni vardır. İktisat kuramının bağımsız, politik etkileri en aza indiren stratejiyle yol almasını sağlayan, çoğulcu bir metodoloji geliştirme olasılığı yok denecek kadar azdır.

İktisat bilimi sosyal bağlamını göz ardı eden metodolojik perspektifte formalizme kapılırken, küresel sistemi, kurumsal ortamı inşa etme misyonunu siyasal alana devredilmiştir. Yerleşik iktisat kuramı, öncelikle metodolojik uzlaşma ile bilimselliği güvence altına alarak, küresel ölçekte ekonomi politik bir uzlaşma görüntüsü vermektedir. Bu iki uzlaşma arasındaki uyumluluk dikkat çekicidir. Bu durum, iktisat kuramını marjinalist, keynesyen neoklasizm perspektifine ve politika setine mahkum etmektedir. İktisat kuramı, politikaları çoğulcu bir yaklaşıma sahip değildir. İktisat bilimi, siyaset ve iktisat kurumunun, piyasanın arasında sıkışarak güç kaybetmektedir. Bu yerleşik perspektifte, iktisat kuramının iktisat kurumunu yeniden üretecek, dönüştürecek bir bağlamı, söylemi yoktur. Yerleşik makro uzlaşma iktisadi neo klasik marjinalist Walrasyan iktisada, politikaları Keynesyen konjonktür karşıtı politikalara öykünmektedir. Kuram DSGE modellerinde derinleşirken, kuramın kayıp ekonomi politikası, seksen yıl öncesinin iktisat politikalarında, sorunlu uzlaşma argümanlarında dolaşmaktadır.

Kaynakça

- Backhouse, Rogers. E. (2004) *A Suggestion for Clarifying The Study of Dissent in Economics*, **Journal of the History of Economic Thought**, 26 (2), June, 261-271.
- Backhouse, Rogers ve E. Bradley W. Bateman (2011) **On Post Keynesian Economics and The Economics of Keynes**, University of Birmingham and Erasmus University Rotterdam, Denison University, Version 8, June 2011.
- Baron, R.A. ve D. Byrne, (1987) **Social Psychology: Understanding Human Interaction**, New York: (5th. Ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- Blinder, Alan (2010) **Teaching Macro Principles After The Financial Crisis**, Working Paper N° 1222, Princeton University, Department of Economics, Center for Economic Policy Studies.
- Chick, Victoria (1983) **Macroeconomics After Keynes**, Oxford: Philip Allan.
- Colander, David C., and Harry Landreth (1996) **The Coming of Keynesianism to America: Conversations with the Founders of Keynesian Economics**, Cheltenham, U.K.: Edward Elgar.
- Colander, David; Peter Howitt, Alan Kirman, Axel Leijonhufvud and Perry Mehrling (2008) *Beyond DSGE Models: Toward an Empirically Based Macroeconomics*, **American Economic Review**, 98:2, 236-24.

- Colander, David (1996) **Post Walrasian Macroeconomics: Beyond The DSGE Model**, Cambridge, Cambridge University Press.
- Colander, David (2003) *Post Walrasian Macroeconomics and Heterodoxy: Thinking Outside The Heterodox Box*, **International Journal of Political Economy**, 33(2): 68-81.
- Colander, David (2006) (ed.) **Post Walrasian Macroeconomics: Beyond the Dynamic Stochastic General Equilibrium Model**, Cambridge, UK. Cambridge University Press.
- Colander, David (2009) **How Did Macro Theory Get So Far off Track, and What Can Heterodox Macroeconomists Do to Get it Back On Track**, Middlebury College Economics Discussion Paper, NO. 09-11, August.
- Davidson, P. (1972) **Money and The Real World**. London: Macmillan.
- Davidson, P. (1991) *Is Probability Theory Relevant for Uncertainty: A Post Keynesian Perspective*. **Journal of Economic Perspectives**, 5:29-43.
- Davidson, Paul (2009) **The Keynes Solution**, Palgrave/Macmillan, London.
- Davidson, Poul (1984) *Reviving Keynes's Revolution*, **Journal of Post Keynesian Economics**, 6,
- Davidson, Paul (2007) *John Maynard Keynes, Great Thinkers in Economics*", Series Editor: Professor A. P. Thirlwall, Series Standing Order ISBN 978-1-4039-pp. 561-75.
- De Vroey, Michel., Duarte, Garcia, P. (2012) **In Search of Lost of Time: The Neoclassical Synthesis**, FEA/USP Pedro Working Paper Series N° 2012-07.
- Dow, S. C. (1996) **The Methodology of Macroeconomic Thought: A Conceptual Analysis of Schools of Thought in Economics**, Cheltenham: Edward Elgar.
- Dymski, Gary A. (2013a) **The Neoclassical Sink and the Heterodox Spiral: Why the Twin Global Crisis has not Transformed Economics**, in G.C. Harcourt and Peter Kreisler (Eds), *Oxford Handbook of Post-Keynesian Economics*, Vol. 2: Critiques and Methodology, Oxford: Oxford University Press, pp. 436-457.
- Dymski, Gary A. (2014) *The neoclassical sink and the heterodox spiral: political divides and lines of communication in economics*, **Review of Keynesian Economics**, 2014, vol. 2, issue 1, pages 1-19.
- Eichner, A. and J. A. Kregel (1975) *An Essay On Post-Keynesian Theory: A New Paradigm in Economics*, **Journal of Economic Literature**, 13(4):1293-1314.
- Goodfriend, Marvin and Robert G. King (1997) **The New Neoclassical Synthesis and The Role of Monetary Policy**, **NBER Macroeconomics Annual**, NBER Chapters (National Bureau of Economic Research) 12: 231-83, JSTOR 3585232.
- Guerrien, Bernard (1991) **Neoklasik İktisat**, Çev. Ertuğrul Tokdemir, Cep Üniversitesi, İletişim Yayınları, ISBN 975-470-131-8, s. 146.
- Hansen, A. (1953) **A Guide to Keynes**, London: McGraw Hill.
- Heilbroner, Robert (2008) **İktisat Düşünürleri Büyük İktisat Düşünürlerinin Yaşamları ve Fikirleri**, (Çev. Ali Tartanoğlu), Dost Kitabevi Yay. , ISBN 975-298-090-2. 2. Baskı, s. 294.

- Hicks, J. R. (1937) *Mr Keynes and The Classics: A Suggested Interpretation*, **Econometrica** 5(2):147-59.
- Hicks, J.R. (1936) *MR. Keynes' Theory of Employment*, **The Economic Journal**, Vol. 46, No. 182 (June, 1936), pp. 238-253.
- Hutchison, T. W. (1977) **Keynes Versus The 'Keynesians'... ?**, The Institute of Economic Affairs, 2 Lord North Street, Westminster, London SW1P 3LB, p.100.
- Jespersen, J. (2009) **Macroeconomic Methodology: A Post Keynesian Perspective**. Cheltenham: Edward Elgar.
- Kakarot-Handtke, Egmont (2011) *Keynes's missing axioms*, MPRA Paper No. 43856, posted 18. January 2013 06: 00 UTC.
- Keynes, John M. (1936) (1973a) **The General Theory of Employment, Interest and Money**, C. W., Vol. VII. London: Macmillan.
- Keynes, John M. (1957) **Treatise on Probability**, Macmillan and Co Ltd.
- Keynes, John M. (1973) *Collected Writings*, Vol. XII, "*The General Theory and After*", Part 1, Preparation, ed. D Moggridge. London and Basingstoke: Macmillan for the Royal Economic Society.
- King, J.E. (2009) **Heterodox Macroeconomics: What, Exactly, Are We Against?**, in L.R. Wray and M. Forstater (eds), *Keynes and Macroeconomics After 70 Years*, Edward Elgar, Cheltenham.
- Knight, Frank. N. (1921) **Risk, Uncertainty, and Profit**, New York, Houghton Mifflin.
- Kregel, J. A. (1973) **A Reconstruction of Economic Theory An Introduction to Post Keynesian Economics**, London: Palgrave.
- Krugman, Paul (2008) **Return of Depression Economics and The Crisis of 2008**, New York and London: W.W. Northon & Company.
- Lavoie, Marc (2010) *Are we all Keynesians*, **Brazilian Journal of political Economy**, vol. 30, n° 2 (118), pp. 189-200, April-June.
- Lawson, Tony (1997) **Economics and Reality**, London and New York: Routledge.
- Leijonhufvud, Axel (2008) **Keynes and Crisis**, Centre For Economic Policy Research Policy Insight No: 23 May 2008.
- Leijonhufvud, Axel (2009) *Out of The Corridor: Keynes and Crisis*, **Cambridge Journal of Economics**, 33, 714-757, Advance Access Publication 29 May.
- Mankiw, N. Gregory (2006) *The Macroeconomist As Scientist and Engineer*, **Journal of Economic Perspectives**, 20(4), Fall, 29-46.
- Minsky (1976) **John Maynard Keynes**, London: Macmillan.
- Moscovici, S. (1984) **The Phenomenon of Social Representations**, In R.M. Farr & S. Moscovici (Eds.), *Social Representations*, Cambridge: Cambridge Press.
- Olesen, F (2012) **Paul Davidson and The Post Keynesian Alternative to The Modern Macroeconomic Mainstream**, Working Paper Series Department of Business and Management. N.1.

- Orhan, S. (2016a) **Godotu Beklerken, J.M.Keynes ve Keynesyenler**, Ed. Emre, Ö. ve Deniz K. **John Maynard Keynes: Yine, Yeniden**, İletişim Yayınları Basım aşaması.
- Orhan, S. (2016b) *Modern Makro Uzlaşının Kayıp Ekonomi Politikği: Yerleşik Formalist, Yerleşik Kurumsal ve Yerleşik Politik Uzlaş*, **Sosyoekonomi Dergisi**, Cilt 24, Sayı 27.
- Orhan, S. (2016c) *DSGE Modelleri: Optimal Parasal Uzlaş*, **Sobider, Basım aşaması**
- Pasinetti, L. (1974) **Growth and Income Distribution: Essays in Economic Theory**, Cambridge: Cambridge University Press.
- Robinson, J. (1956) **The Accumulation of Capital**, London: Macmillan.
- Robinson, J. (1962). *Review of Johnson*, **Economic Journal** 72:690-2.
- Robinson, J. (1970) **Economic Heresies: Some Old-fashioned Questions in Economic Theory**, London: Macmillan.
- Robinson, John (1974) **What Has Become of the Keynesian Revolution**, in M. Keynes (ed.), *Essays on John Maynard Keynes*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Samuelson, Paul (1955) **Economics**, 3rd edn. New York: McGraw-Hill.
- Scheerer, M. (1954) **Cognitive Theory**, In G. Lindzey (Ed.), *Handbook of Social Psychology*. Vol. 1. Cambridge, Addison-Wesley.
- Shackle, (1973) **Epistemics and Economics: A Critique of Economic Doctrines**, Cambridge: Cambridge University Press.
- Solow, Robert M. (2010) **Building a Science of Economics for the Real World**, A statement for the House Committee on Science and Technology Subcommittee on Investigations and Oversight, 20th July.
- Sraffa, P. (1951) Introduction to P. Sraffa and M. Dobb (eds) **The Works and Correspondence of David Ricardo**, Volume 1: On The Principles of Political Economy and Taxation. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sraffa, P. (1960) **The Production of Commodities by Means of Commodities**, Cambridge: Cambridge University Press.
- Taleb, Nassim N. (2010) **The Black Swan**, 2nd Edition, New York, Random House.
- Veblen, Thorstein (1900). "*Preconceptions of Economic Science*," *Quarterly Journal of Economics*, vol. 14. February, p. 261.
- Weintraub, S. (1956) *A Macroeconomic Approach to The Theory of Wages*, **American Economic Review**, 46(5):835-56.
- Weintraub, S. (1957) *The Microfoundations of Aggregate Demand and Supply*, **Economic Journal** 67:455-70.
- Weintraub, S. (1958) **An Approach to the Theory of Income Distribution**, Philadelphia: Chilton. 29.
- Woodford, Michael (2009) *Convergence in Macroeconomics: Elements of The New Synthesis*, **American Economic Journal: Macroeconomics** 1(1), January, 267-279.